

תניא יומי

עלון שבועי ללימוד התניא היומי

אז מה למדנו השבוע?

השבוע לומדים מפרק א' עד אמצע פרק ד' באגרת התשובה

פרק א' - מהי תשובה?

באגרת התשובה מבאר אדמו"ר הזקן את עניין התשובה הן על פי פשט והן על פי הפנימיות, ומתחיל מהפשט. משמעות המילה 'תשובה' היא מלשון לשוב אל השם, העבירה מפרידה את האדם מהשם, ועל ידי ההחלטה לא לעבור שוב עבירות הוא שב להיות עם השם.

וזהו עיקר עניין התשובה - **עזיבת החטא**, ההחלטה שלא ימרוד שוב במלך ולא יעבור שום עבירה כלל, ולא כדעה הרווחת שתשובה היא התעניות. אמנם יש כתובים המקשרים את התשובה עם תעניות, אך אין הכוונה כי התענית היא התשובה, אלא שהתענית עוזרת לאדם להינצל מייסורים ולמחר את כפרת הנפש (לתקן את הנזק שנעשה לנפש כתוצאה מהחטא).

פרק ב' - עניין התענית

כאמור התשובה נפעלת על ידי עזיבת החטא, ברגע שהאדם מחליט כי לא ימרוד שוב במלך השם מוחל לו על עוונותיו. אך כדי שיחזור להיות מרוצה וחביב לפני השם כפי שהיה קודם החטא, האדם צריך להביא קרבן עולה, כמו אדם שהתנהג באופן לא ראוי כלפי המלך וכדי לפייסו מביא לו מתנה. כיום שאין בית מקדש ואין קורבנות, התענית היא במקום קרבן. הצום ממעט את החלב (=שומן) והדם שבאדם וכך כביכול מביא האדם קרבן מעצמו (ולא מבהמה כפי שהיה בזמן בית המקדש). ואכן הגמרא מספרת על תנאים ואמוראים שהיו מתענים תעניות רבות על חטאים קלים. לפי זה לימד האריז"ל את תלמידיו כמה תעניות יש להתענות על כל חטא, למשל קנ"א (151) תעניות על כעס, ע"ג (73) תעניות על שתיית סתם יינם (יין של גוי שאינו יין נסך), ס"א (61) תעניות על ביטול תפילה. ועל ידי התענית עושה נחת רוח להשם, וחוזר להיות נרצה לפניו.

פרק ג' - צדקה ככפרה

חכמי המוסר נחלקו ביניהם כמה תעניות יש לעשות במקרה שאדם עבר את אותה עבירה פעמים רבות. האם זה כמו בקרבן חטאת שצריך להביא קרבן על כל פעם שעבר עבירה (עבר על מצוות לא תעשה), או כמו קרבן עולה (שמביאים על ביטול מצוות עשה) שקרבן אחד מספיק גם אם ביטל את אותה

מצווה הרבה פעמים? ההכרעה המקובלת היא, שאם עבר הרבה פעמים את אותה עבירה צריך להתענות את מספר התעניות שקבע האריז"ל לאותה עבירה כפול שלוש. למשל, על עוון זרע לבטלה יש להתענות פ"ד תעניות, ולכן מי שעבר עבירה זו פעמים רבות יתענה פ"ד כפול שלוש = רנ"ב (252) תעניות.

החישוב הנ"ל הוא לגבי מי שבריא בגופו ויכול לצום מבלי לבוא לידי חולי או כאב כמו שהיה בדורות הראשונים, אך בדורותינו שאין זה כך, והצום גם מפריע בלימוד התורה ועבודת השם, אסור להרבות בתעניות, גם על עבירות חמורות, ויתענה רק כמה שמסוגל מבלי שזה יזיק לו כלל, לכן במקום תענית יש לתת צדקה.

מכל מקום 'בעל נפש' החפץ בקרבת השם יכול להחמיר ולצום פעם אחת את מספר הצומות על עבירות חמורות (ולא שלוש פעמים), וגם זאת לעשות על ידי צומות בימים הקצרים של החורף (אז הצום קצר וקל יותר) וצומות של חצאי יום (עד חצות היום), ושני חצאי יום יחשבו לו כיום צום.

ואת הצומות שחסרים ישלים על ידי נתינת צדקה, לכן יש להרבות בצדקה, ואין לחשוש מלתת 'יותר מדי' צדקה גם אם זה עובר את ה'חומש' (20% מהרווחים של האדם), מכיוון שהצדקה מצילה את נפשו. וכשם שאדם מוכן לתת הרבה כסף כדי להיות בריא בגופו, כך צריך לתת הרבה צדקה כדי להיות 'בריא' בנפשו.

פרק ד' (עד האמצע) - מעלת הנשמה

כעת חוזר להסביר את עניין התשובה - עזיבת החטא. בזוהר מוסבר כי יש שתי דרגות בתשובה 'תשובה תתאה' (נמוכה) ו'תשובה עילאה' (גבוהה) והן כנגד שתי אותיות ה' שבשם השם.

כדי להבין זאת מסביר בהרחבה על מעלת הנשמה. על הנשמה נאמר "כי חלק הוי' עמו" כלומר הנשמה מגיעה משם הוי' ולא כמו שאר הנבראים המגיעים משם אלוקים. לכן גם נאמר 'זיפח באפיו נשמת חיים', שהנשמה היא מפנימיותו של הבורא שם נמצאת עיקר החיות, בעוד שאר הנבראים הם מ'רוח פיו' מבחינת החיצוניות שלו.

אל תוך התניא

פרק א'

בזמן האריז"ל זה נתגלה, אך הוא לימד זאת רק לתלמידיו, ומזמן הבעל שם טוב ורבנו הזקן לאחר מענה מלכא משיחא "פוצו מעיינותיך חוצה", זה שייך לכל אחד מישראל.

יודי הוא חלק מהתשובה

לעבירה יש גוף ונשמה. מעשה העבירה הוא הגוף, והתאוה לעשות את העבירה היא הנשמה, בשעה שעושים תשובה יש לבטל הן את גוף העבירה והן את נשמת העבירה. את נשמת העבירה (התאוה) מבטלים על ידי החרטה והצער (שהם ההיפך מהתענוג שהתענג בעבירה), את גוף העבירה מבטל על ידי ה'יודי' שאומר בפה (שהוא בבחינת מעשה).

פרק ג'

כיוון דחב בר נש

הטעם להתענות את מספר התעניות לכל עבירה כפול שלוש מיוסד על דברי הזהר בסוף פרשת נוח:

פרק ב'

לימד האריז"ל לתלמידיו על פי חכמת האמת

כיוון שחב בר נש קמי קודשא בריך הוא - כשאדם חוטא לפני הקב"ה, זמנא חדא - פעם ראשונה, עביד רשימו כו' - זה עושה רושם למעלה, בפעם השניה מתחזק הרושם, זמנא תליתאה - בפעם השלישית, אתפשט הוא כתמה מסטרא דא לדסטרא דא - מתפשט הכתם והפגם בעקבות החטא מצד לצד (הרבה יותר מרושם). וכנגד שלוש פעמים אלו יש לצום את מספר הצומות לאותה עבירה כפול שלוש.

מדוע לא מוזכר בגמרא, ברמב"ם ובשולחן ערוך מספר הצומות והתעניות לכל עבירה? עניינם אלו הם על פי 'חכמת האמת' שלימד האריז"ל לתלמידיו וטרם נתגלו בזמן שלפניו, אז הייתה חכמה זו גלויה ליחידי סגולה בלבד.

איך חוזרים בתשובה?

בהתוועדות של ו' תשרי תשמ"ב סימן הרבי לראובן דונין לומר 'לחיים', ראובן עלה על השולחן והלך עליו עד לשולחנו של הרבי ואמר לחיים מגביע שהיה שם. לאחר מכן שאלו את ראובן מדוע עשה זאת, ועל כך סיפר:

בשנת תשח" הכנסתי פתק לרבי ובו שאלה: "כיצד חוזרים בתשובה?" על כך ענה לי הרבי ביחידות: "קודם יעלה על דרך התורה ומצוות מתוך שמחה וטוב לבב, אחר כך נדבר על תשובה". כל שנה שהייתי שם הזכרתי לרבי על הפתק אבל לא זכיתי למענה. בתשרי של אותה שנה הזכרתי על כך שוב לרבי והפעם הוא ענה לי: "נדבר על כך בהתוועדות". ואכן בהתוועדות של ו' תשרי תשמ"ב דיבר הרבי באריכות על נושא התשובה, והבנתי כי כעת הרבי עונה לי. בסוף השיחה סימן לי הרבי להגיד 'לחיים' על כוס גדולה. הכוס הגדולה היחידה שראיתי הייתה על שולחנו של הרבי, אך שולחן ארוך הפריד ביני, לכן עליתי על השולחן והלכתי עד שולחנו של הרבי ואמרתי לחיים..

פרקי אבות באור התניא

נוהגין ללמוד פרקי אבות פרק אחד בכל שבת שבין פסח לעצרת... ויש נוהגין כך כל שבתות הקיץ.

פרק ו', משנה א'

"ונהנין ממנו עצה ותושיה..."

"...וכן מה שאמרו רז"ל ונהנין ממנו עצה ותושיה היינו בדברי תורה הנקרא תושיה, כמאמר רז"ל יועץ זה שידוע לעבר שנים ולקבוע חודשים כו' שסוד העיבור קרוי עצה וסוד בלשון תורה..." (תניא חלק ד' - אגרת הקודש, סימן כ"ב, דף קל"ד).

יו"ל ע"י "אחדות ישראל בהפצת המעיינות" (ע"ר) לע"נ הרה"ח ר' משה בן יוסף חיים חיזקיהו ז"ל להקדשות 054-9770959 | עריכה: נדב כהן, כל הזכויות שמורות

לקבלת העלון מדי שבוע שילחו את המילה "הרשמה" למייל:
tanyavideoart@gmail.com

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד